

Postanowienie z dnia 22 czerwca 2007 r., III CNP 37/07

Zmiana kierunku orzecznictwa spowodowana lub potwierdzona uchwałą Sądu Najwyższego podjętą w składzie powiększonym nie może być uważana za wypadek wyjątkowy w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c.

Sędzia SN Jacek Gudowski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Zakładu Opieki Zdrowotnej w O. przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia, M. Oddziałowi Wojewódzkiemu w K. o zapłatę, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 czerwca 2007 r., na skutek skargi strony powodowej o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 maja 2005 r.

odrzucił skargę, nie obciążając strony powodowej kosztami postępowania wywołanego skargą.

Uzasadnienie

Strona powodowa – Zespół Opieki Zdrowotnej w O. – wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 maja 2005 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 listopada 2004 r., oddalającego powództwo o zapłatę kwoty 7 720 600,34 zł, skierowane przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia, Oddział Wojewódzki w K. Skarga została oparta na podstawie naruszenia art. 56 k.c. w związku z art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.), przy wskazaniu, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z art. 4a ww. ustawy. Jednocześnie skarżący podniósł, że w sprawie występuje wyjątkowy wypadek przewidziany w art. 424¹ § 2 k.p.c., umożliwiający wniesienie skargi, mimo nieskorzystania przez stronę z przysługującej w sprawie skargi kasacyjnej. Skarżący wskazał, że wytykana niezgodność z prawem wynika z naruszenia

podstawowych zasad porządku prawnego, a przyczyną niewniesienia skargi kasacyjnej było ugruntowane w owym czasie – zdaniem skarżącego – orzecznictwo odmawiające Narodowemu Funduszowi Zdrowia legitymacji biernej w podobnych sprawach. W tej sytuacji wniesienie skargi kasacyjnej – bez szans jej uwzględnienia – stanowiłoby tylko narażenie się na dodatkowe koszty oraz, na skutek domniemanego oddalenia tej skargi, prowadziłoby do odebrania możliwości wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia Sądu drugiej instancji. W ocenie skarżącej, zmiana kierunku orzecznictwa dokonana uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 130/05 (OSNC 2006, nr 11, poz. 177) uzasadnia wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego na zasadach określonych w art. 424¹ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje – co do zasady – od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W wyjątkowych wypadkach skarga – gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela – przysługuje także od prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej lub drugiej instancji, jeżeli strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

W judykaturze Sądu Najwyższego, znajdującej źródło i poparcie w piśmiennictwie, przyjmuje się jednolicie, że orzeczeniem niezgodnym z prawem – w rozumieniu art. 424¹ § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 417¹ § 2 k.c. – jest orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35). Oznacza to, że niezgodność z prawem w rozumieniu ww. przepisu może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu, spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa, którego rozumienie nie budzi żadnych

wątpliwości (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17 i z dnia 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06, OSNC 2007, nr 10, poz. 174).

Zaskarżonemu orzeczeniu Sądu Apelacyjnego nie można przypisać tego rodzaju wadliwości, bo choć argumentacja jurydyczna, którą posłużył się ten Sąd, oddalając powództwo, odbiega od przyjętej później koncepcji, leżącej u podłoża uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 130/05, to jednak nie można zasadnie twierdzić, że była ona w sposób oczywisty i rażąco błędna. Przeciwnie, mieściła się w ramach dozwolonej wykładni przepisów prawa, w tym wypadku wyjątkowo niejasnych i trudnych do jednoznacznej interpretacji. Zwrócił na to uwagę także Sąd Najwyższy w wymienionej uchwale, wskazując na niespójność systemową ustawy nowelizującej z dnia z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2001 r. Nr 5, poz. 45) oraz na niedostatki w określeniu zarówno podmiotu zobowiązanego do zwrotu przewidzianej podwyżki wynagrodzeń, jak i podstawy prawnej tego zwrotu jako przyczyn rozbieżności w orzecznictwie i zajmowania różnych stanowisk jurydycznych przez sądy – również Sąd Najwyższy – orzekające w podobnych sprawach.

W konsekwencji, skoro zaskarżonemu wyrokowi nie można przypisać niezgodności z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c., to tym bardziej trudno przyjąć, że zapadł on z naruszeniem podstawowych zasad porządku prawnego. Oceny tego wyroku nie zmienia późniejsze odmienne orzecznictwo, w tym ww. uchwała Sądu Najwyższego, oparta na innej koncepcji wykładni, wydana jako tzw. uchwała abstrakcyjna, uwzględniająca całokształt zagadnienia i doświadczenia jurysdykcyjnego w oderwaniu od okoliczności konkretnego przypadku oraz uwarunkowań postępowania sądowego w konkretnej sprawie. Uchwała ta nie ma zresztą mocy zasady prawnej.

Należy na marginesie zaznaczyć, że zmiana kierunku orzecznictwa lub poglądów doktryny, nawet najbardziej doniosła, nigdy nie była traktowana ani rozważana także jako podstawa skargi o wznowienie postępowania (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1934 r., C.II. 9/33, OSP 1934, poz. 170, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1998 r., II UKN 315/09,

OSNAPUS 2000, nr 1, poz. 32, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 1996 r., I PO 1/96, OSNAPUS 1996, nr 16, poz. 241 lub z dnia 17 listopada 1998 r., II UKN 402/98, OSNAPUS 1999, nr 24, poz. 805).

Z tych względów zmiana kierunku orzecznictwa, również wtedy, gdy jest spowodowana lub potwierdzona uchwałą Sądu Najwyższego podjętą w składzie powiększonym, nie może być uważana za wypadek wyjątkowy w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. Wniosek ten, samoistnie przesądzający niedopuszczalność skargi, odsuwa na plan dalszy ocenę motywów niewniesienia przez stronę powodową skargi kasacyjnej, choć również nie można ich uznać za okoliczność mogącą uzasadniać kwalifikację rozważanego przypadku jako wypadek wyjątkowy.

W konsekwencji, skoro nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c., należało orzec, jak wyżej (art. 424⁸ § 2 k.p.c.).